

Іваненко Олена Іванівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри статистики та демографії

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Ivanenko Olena

PhD in Economics,

Associate Professor of the Department of Statistics and Demography

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ORCID: 0000-0002-6383-3646

DOI: 10.25313/2520-2294-2024-3-9775

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНОВИЩА РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

STATISTICAL ANALYSIS OF THE SOCIO-ECONOMIC SITUATION OF THE LABOR MARKET IN UKRAINE

Анотація. Досліджуються особливості показників соціально-економічного становища ринку праці за регіонами України. Виявлено загальні закономірності та особливості у динаміці показників запланованого масового вивільнення працівників по областях та Україні. Наймасштабніше вивільнення працівників у 2022 році спостерігається у Харківській, Львівській, Житомирській та Дніпропетровській областях. В цілому по Україні у 2022 році вивільнилося 123380 працездатних осіб. У 2023 році темпи вивільнення працівників знизилися на 54% або на 56720 осіб. За видами економічної діяльності: серед зареєстрованих безробітних 18% раніше були зайняті у сфері торгівлі, 18% у державному управлінні, обороні, обов'язковому соціальному страхуванні, 17% у сільському, лісовому та рибному господарстві, 13% у переробній промисловості. Проаналізовано види економічної діяльності підприємств за найбільшою кількістю безробітних. Проведено аналіз професійних груп за чисельністю безробітних, а також середньої зарплати за вакансіями, розміщеними у Державній службі зайнятості. Регіональний розподіл середньої зарплати за вакансіями показав, що найвищий рівень заробітної плати зафіксовано у наступних видах діяльності: фінанси та страхова діяльність, будівництво, державне управління й оборона, інформація та телекомунікації, переробна промисловість, добувна промисловість і розроблення кар'єрів, сфера водопостачання, каналізації, поводження з відходами, заклади охорони здоров'я. Результати структурного аналізу чисельності осіб, які мали статус безробітних за статтю та професійними групами у 2023 році показали, що домінуючими професійними групами серед жінок у загальній кількості безробітних складають працівники сфери торгівлі та послуг 82% або 84579 осіб. Серед чоловіків найбільшу частку у загальній кількості безробітних складають робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин 62,3% або 37462 осіб.

Ключові слова: ринок праці, кількість безробітних, рівень оплати праці, вакансії, професійні групи.

Summary. The peculiarities of indicators of the socio-economic development of the market in the regions of Ukraine are investigated. Unusual patterns and peculiarities have been revealed in the dynamics of the planned mass migration of doctors across regions and Ukraine. The largest increase in the number of workers in 2022 is expected in the Kharkiv, Lviv, Zhytomyr and Dnipropetrovsk regions. In general, in Ukraine in 2022 there were 123,380 productive individuals. In 2023, the rate of death of workers decreased by 54% or by 56,720 people. By type of economic activity: among the registered unemployed, 18% were previously borrowed from the trade sector, 18% from government administration, defense, obligatory social insurance, 17% from agriculture, forestry and the fishery dominion, 13% in the processing industry. The types of economical activities of enterprises for the largest number of unemployed people have been analyzed. An analysis of occupational groups was carried out based on the number of unemployed people, as well as the average salary for vacancies posted by the State Employment Service. The regional breakdown of the average salary for vacancies showed that the highest level of salary was recorded in current types of activities: finance and insurance, civil engineering, government defense, information These include telecommunications, processing industry, additional

industry and quarry fragmentation, water supply and sewerage., take care of the exits, protect your health. The results of a structural analysis of the number of individuals, which is small in the status of unemployed for the status and occupational groups in 2023, showed that the dominant occupational groups among women in the majority of unemployed are sales workers. The service level is 82% or 84579 individuals. Among people, the largest number of non-robot workers work in the maintenance, operation and monitoring of technological installations, folding installations and machines 62.3% or 37462 individuals.

Key words: labor market, the number of unemployed, the level of remuneration, vacancies, professional groups.

Постановка проблеми. Ринок праці віддзеркалює реальність соціально-економічного та політичного становища під впливом зростаючого дефіциту робочої сили та конкуренції, що посилюється, між галузями за персонал.

Джерелом інформації є адміністративні дані Державної служби зайнятості, Державної служби статистики України, дані кадрових агентств та інформаційних ресурсів з пошуку роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням ринку праці займалися науковці С. І. Бандур, Т. А. Заяць, В. Г. Лук'яненко [1], Д. О. Бесчастна [2], Н. М. Богацька, О. А. Бодаренко [3], Е. М. Лібанова [4], О. Ф. Новікова [5] та інші. Застосування методів економетричного аналізу в роботах Піскунової О. В. і Хрущ Я. В. [9], Чупілко Т. А. [10] використано для вивчення ринку праці по Україні та регіонах з урахуванням структурних змін зайнятості населення.

Постановка завдання. Метою є дослідження деяких показників ринку праці в Україні, пов'язаних з соціально-економічним становищем в державі, зокрема рівнем оплати праці по вакансіям, кількістю безробітних за видами економічної діяльності, чисельністю осіб, які мали статус безробітних, за статтю та професійними групами.

Виклад основного матеріалу. За даними державного центру зайнятості України зі зростанням кількості вакансій поступово загострюється дефіцит кадрів за окремими професіями. Через значні обсяги міграції населення за кордон ринок праці вже найближчим часом зіткнеться з гострим дефіцитом робочої сили.

Найбільше не вистачатиме кваліфікованих робітників з інструментом — 21%. Йдеться про професії від швачки та маляра до електромонтера та слюсаря з ремонту колісних транспортних засобів. При цьому дефіцит таких фахівців роботодавці відчували ще задовго до початку повномасштабної війни. Заповнюваність вакансій у комунальних підприємствах ще у 2016–18 роках становила 50–55%.

Нестача робітників з обслуговування, експлуатації обладнання та машин оцінюється у 18%. Йдеться про такі професії: водії; машиністи; трактористи; кранівники.

Дефіцит працівників сфери торгівлі та послуг оцінюється в 15%. Йдеться про такі професії як продавці; кухарі; бармени; баристи; офіціанти; охоронці. У категоріях вчитель, вихователь, фармацевт, лікар загальної практики — сімейний лі-

кар, інженер, практичний психолог дефіцит очікується на рівні 14%. Хоча якщо брати віковий ценз нинішніх працівників, то ситуація набагато гірша [6].

Головними причинами нестачі на ринку праці є: мобілізація, страх мобілізації, біженці, демографічний дисбаланс молодих чоловіків та дисбаланс в освіті за напрямками підготовки кадрів [7].

За даними Державної служби зайнятості України масове вивільнення працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці в період до 2022 року мало певну тенденцію до зниження, але у 2022 році відбулися значні зміни за регіонами України, при тому, що чисельність економічно активного населення зменшувалась швидкими темпами. Інформація щодо запланованого масового вивільнення працівників за 2022 рік та зміни чисельності вивільнених осіб за регіонами України представлені на рис. 1, 2.

Наймасштабніше вивільнення працівників відбулося у Харківській (9447 осіб), Львівській (7715 осіб), Житомирській (7648 осіб) та Дніпропетровській (7543 особи) областях. В цілому по Україні у 2022 році вивільнилося 123380 працевдатних осіб. У 2023 році темпи вивільнення працівників знизилися на 54% або на 56720 осіб.

За видами економічної діяльності: серед зареєстрованих безробітних 18% раніше були зайняті у сфері торгівлі, 18% у державному управлінні, обороні, обов'язковому соціальному страхуванні, 17% у сільському, лісовому та рибному господарстві, 13% у переробній промисловості.

Найбільша чисельність безробітних жінок за видами економічної діяльності підприємств, на яких вони раніше працювали у 2023 році і станом на 01.01.2024 року представлена на рис. 3.

Переважна частина безробітних жінок була задіяна у роздрібній торгівлі в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами (23792 особи), державному управлінні загального характеру (21908 осіб), вирощуванні зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур (16181 особа).

За професійними групами, серед зареєстрованих безробітних станом на 01.01.2024 року найбільше становили:

– працівники сфери торгівлі та послуг — 23% (продавець продовольчих та непродовольчих товарів, кухар, охоронник, молодша медична

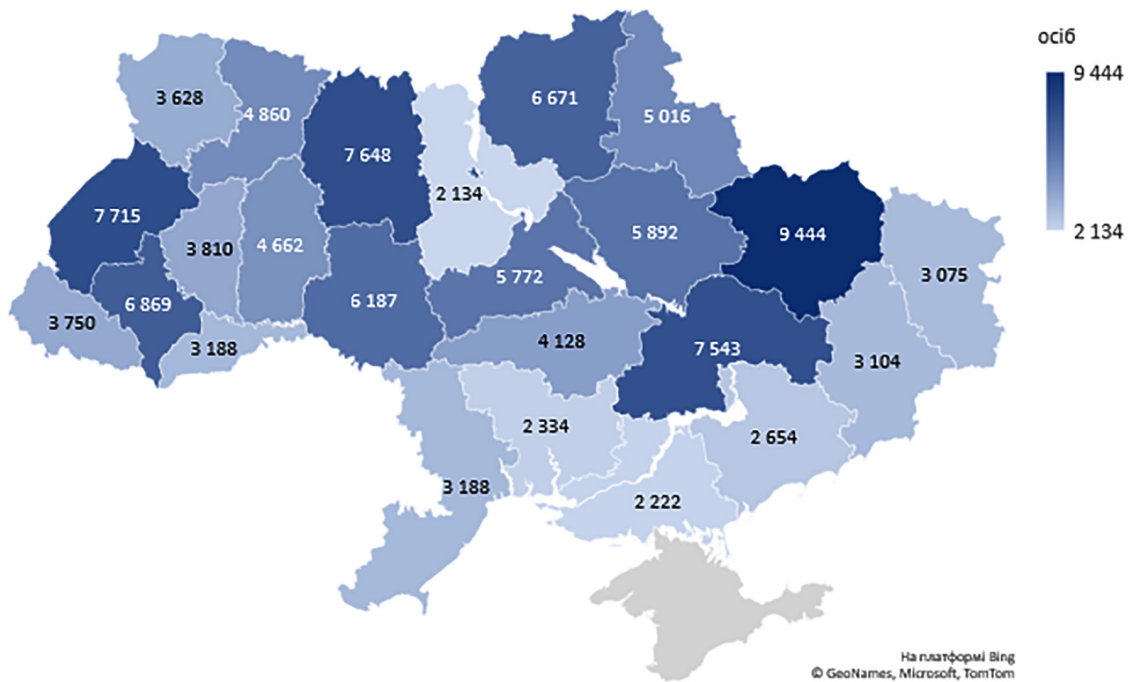

Рис. 1. Інформація щодо запланованого масового вивільнення працівників за 2022 рік
 Джерело: побудовано автором на основі [8]

сестра, соціальний робітник, офіціант, бармен, перукар, покоївка);
 – представники найпростіших професій — 18% (підсобний робітник, прибиральник службових/виробничих приміщень, сторож, укладальник-

пакувальник, вантажник, двірник, робітник з благоустрою, кухонний робітник, вагар);
 – робітники з обслуговування, експлуатації устаткування та машин — 10% (водій, тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва,

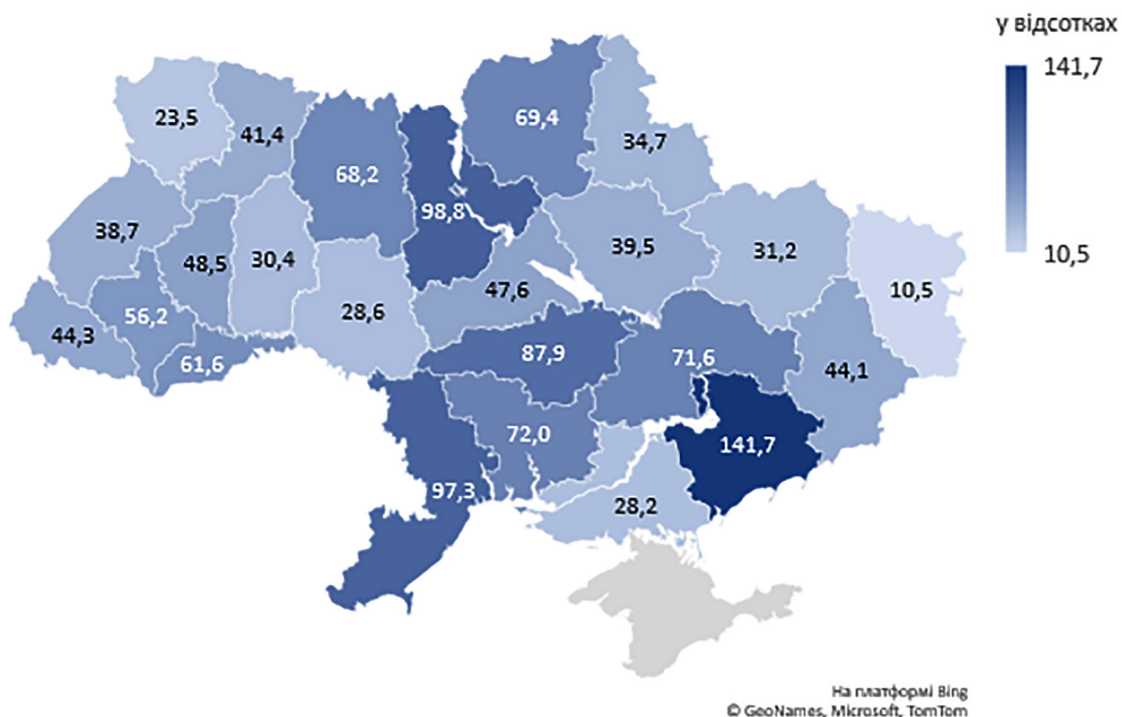

Рис. 2. Зміна інформації щодо запланованого масового вивільнення працівників у 2023 році, у відсотках
 Джерело: побудовано автором на основі [8]

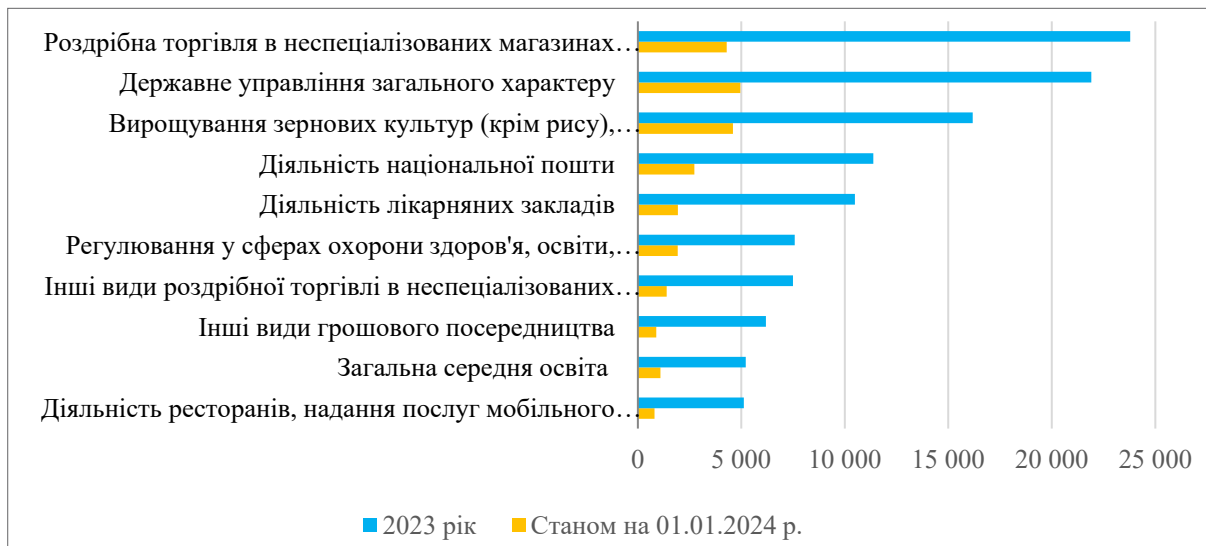

Рис. 3. Топ 10 видів економічної діяльності підприємств за найбільшою кількістю безробітних жінок, на яких вони раніше працювали
Джерело: складено автором на основі [8]

оператор заправних станцій, оператор/машиніст котельні, тракторист, дорожній робітник, лаборант хімічного аналізу, апаратних оброблення зерна, кранівник, машиніст насосних установок); – фахівці — 10% (сестра медична, вихователь, асистент вчителя, інспектор з кадрів, диспетчер, представник торговельний, технік-лаборант, товарознавець, мерчендайзер, фельдшер, майстер виробничого навчання) [8].
Як видно з рис. 4 професії, по яких чисельність безробітних жінок є найбільшою у 2023 році: продавець продовольчих товарів 25287 осіб; підсоб-

ний робітник 13178 осіб; продавець-консультант 12348 осіб.
Середній розмір заробітної плати за вакансіями регіональних центрів зайнятості станом на 01.01.2024 року коливався від 7400 грн до 13970 грн, а в лютому 2024 року зріс на 36% та становив 19000 грн.
Рівень середньої зарплати в Україні за вакансіями центрів зайнятості в регіональному розрізі у 2023 році представлений на рис. 5.
Найвищий рівень заробітної плати зафіксовано у наступних видах діяльності: фінанси та страхова

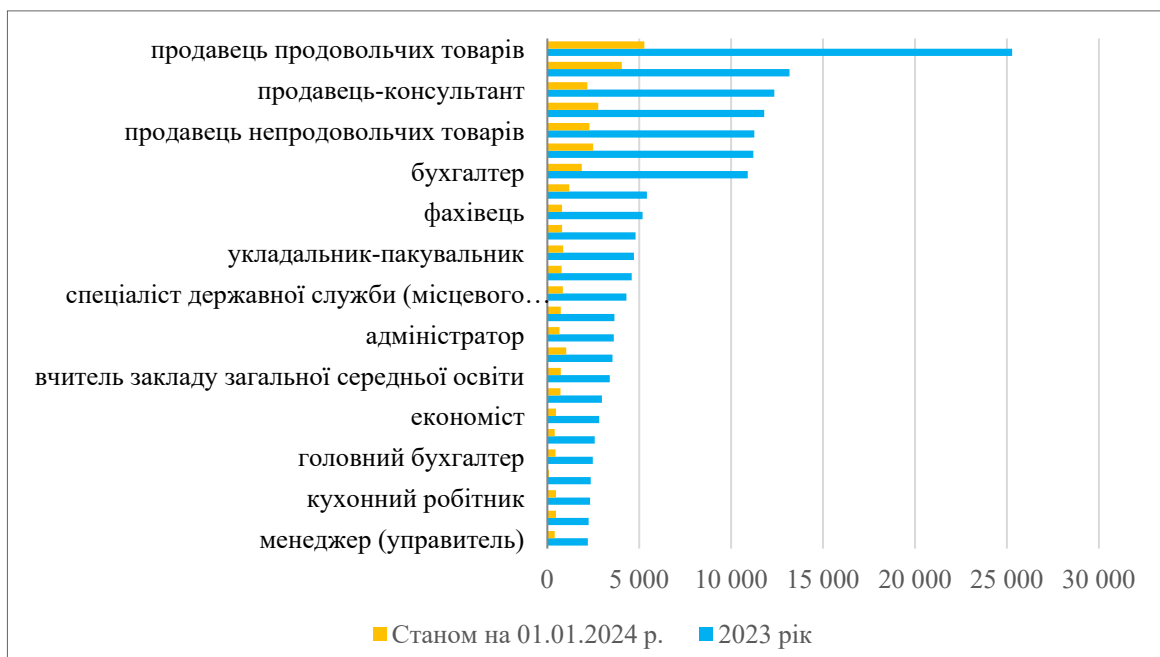

Рис. 4. Топ 25 професій за чисельністю безробітних жінок
Джерело: складено автором на основі [8]

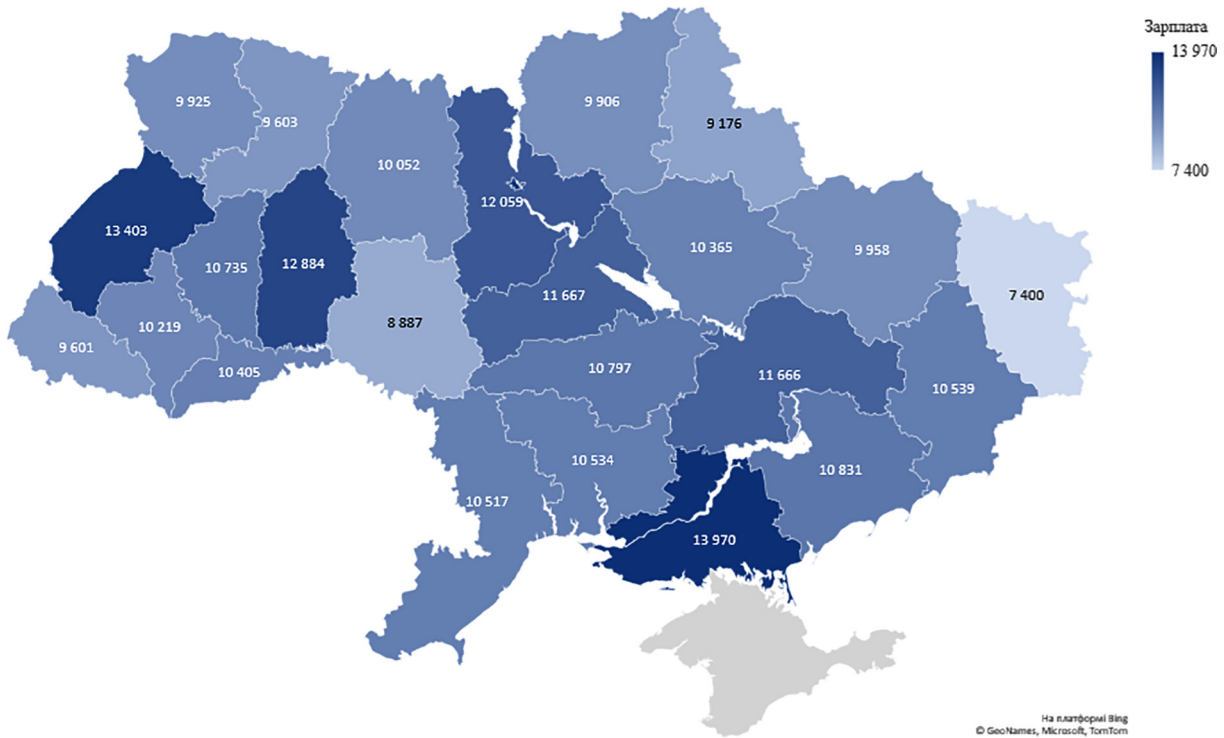

Рис. 5. Регіональний розподіл середньої зарплати за вакансіями, розміщеними Державною службою зайнятості у 2023 році
 Джерело: побудовано автором на основі [8]

діяльність 24,8 тис. грн; будівництво 13,9 тис. грн; державне управління й оборона 13,8 тис. грн; інформація та телекомунікації 12,9 тис. грн; переробна промисловість 12,6 тис. грн; добувна промисловість і розроблення кар'єрів 12,5 тис. грн; сфера водопостачання, каналізації, поводження з відходами 12,3 тис. грн; заклади охорони здоров'я 12 тис. грн.

Також найвищий розмір зарплати зафіксовано за вакансіями наступних професійних груп: за-

конодавці, службовці, керівники 13210 грн; професіонали — 12263 грн; кваліфіковані робітники з інструментом — 12113 грн. [8]

На рис. 6 представлено чисельність осіб, які мали статус безробітного, за статтю та професійними групами у 2023 році.

Частка жінок у загальній кількості безробітних у 2023 році складає 72% або 347972 осіб, частка чоловіків відповідно складає 28% або 135273 осіб. При цьому найбільшу частку жінок у загальній

Рис. 6. Чисельність осіб, які мали статус безробітного за статтю та професійними групами у 2023 році
 Джерело: складено автором на основі [8]

Таблиця 1

Дані описової статистики чисельності осіб, які мали статус безробітного,
за статтю та професійними групами у 2023 році

Показник	Жінки	Чоловіки
Середнє значення	38663,56	15030,33
Медіана	37218	13196
Стандартне відхилення	20998	11186,17
Дисперсія вибірки	4,41E+08	1,25E+08
Екссес	2,355426	0,597702
Асиметрія	1,289079	0,921522
Розмах	70813	34462
Мінімум	13766	3000
Максимум	84579	37462

Джерело: розраховано автором на основі [8]

кількості безробітних складають працівники сфери торгівлі та послуг 82% або 84579 осіб. Серед чоловіків найбільшу частку у загальній кількості безробітних складають робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин 62,3% або 37462 осіб.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Виявлені диспропорції на ринку праці можна вирішити шляхом ефективної організації, достатнього фінансування професійної освіти з метою вирівню-

вання дефіциту одних кваліфікованих робітників на ринку праці і надмірної кількості інших.

Задля вирішення проблеми невідповідності кількості підготовлених фахівців з певних спеціальностей реальній потребі у них, необхідно будувати прогнози потреб ринку праці: довго- та середньострокові.

Саме тому вивчення ринку праці, його структури, відстеження основних його тенденцій завжди залишатиметься актуальним та постійно потребуватиме аналізу і моніторингу.

Література

- Бандур С.І., Заяць Т.А., Лук'яненко В.Г. Структурна трансформація економіки та ринок праці України: тенденції, соціальні наслідки, перспективи. Ін-т підготов. кадрів Держ. служби зайнятості України. К., 1999. 268 с.
- Бесчастна Д.О., Довгих Т.О. Аналіз ринку праці у сучасних умовах економічних змін. *Ефективна економіка*. 2016. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5046> (дата звернення: 30.03.2024).
- Богацька Н.М., Бондаренко О.А. Соціально-економічний аналіз безробіття та зайнятості на ринку праці в Україні. *Молодий вчений*. 2019. № 11(75). URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1510> (дата звернення: 30.03.2024).
- Лібанова Е.М., Хвесик М.А. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: національна доповідь. Київ: ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. 776 с.
- Новікова О.Ф. Проблеми та перспективи економічного та соціального розвитку підприємств в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2016. № 7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5061> (дата звернення: 30.03.2024).
- Дефіцит кадрів: ринок праці в Україні зіткнеться з проблемою нестачі працівників. *Державний центр зайнятості: офіційний вебсайт*. 2023. URL: <https://www.dcz.gov.ua/publikacija/deficyt-kadriv-rynok-praci-v-ukrayini-zitknetsya-z-problemoju-nestachi-pracivnykiv> (дата звернення: 31.03.2024).
- Весна-2024: як змінилась ситуація на ринку праці в Україні. *УКРІНФОРМ*. 2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3839071-vesna2024-ak-zminilas-situacia-na-rinku-praci-v-ukraini.html> (дата звернення: 30.03.2024).
- Ситуація на зареєстрованому ринку праці. *Державний центр зайнятості: офіційний вебсайт*. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/68> (дата звернення: 25.03.2024).
- Піскунова О.В., Хрущ Я.В. Розвиток ринку праці та проблеми зайнятості в промислово-розвинутому регіоні (на прикладі Дніпропетровської області). *Вісник ДДФА*. 2007. С. 8–15.
- Чупілко Т.А., Клокова Л.О. Ринок праці та безробіття як відображення соціально-економічної ситуації в країні. *Ефективна економіка*. 2017. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5575> (дата звернення: 31.03.2024).

References

1. Bandur S.I., Zaiats T.A., Lukianenko V.H. Strukturna transformatsiia ekonomiky ta rynek pratsi Ukrainy: tendentsii, sotsialni naslidky, perspektyvy. In-t pidhotov. kadriv Derzh. sluzhby zainiatosti Ukrainy. K., 1999. 268 s.
2. Beschastna D.O., Dovhykh T.O. Analiz rynku pratsi u suchasnykh umovakh ekonomichnykh zmin. *Efektivna ekonomika*. 2016. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5046>.
3. Bohatska N.M., Bondarenko O.A. Sotsialno-ekonomichni analiz bezrobittia ta zainiatosti na rynku pratsi v Ukraini. *Molodyi vchenyi*. 2019. № 11(75). URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1510>.
4. Libanova E.M., Khvesyk M.A. Sotsialno-ekonomichni potentsial staloho rozvytku Ukrainy ta yii rehioniv: natsionalna dopovid. Kyiv: DU IEPSR NAN Ukrainy, 2014. 776 s.
5. Novikova O.F. Problemy ta perspektyvy ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku pidpriemstv v suchasnykh umovakh. *Efektivna ekonomika*. 2016. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5061>.
6. Defitsyt kadriv: rynek pratsi v Ukraini zitknetsia z problemoiu nestachi pratsivnykiv. *Derzhavnyi tsentr zainiatosti: ofitsiyni vebsait*. 2023. URL: <https://www.dcz.gov.ua/publikaciya/deficyt-kadriv-rynek-praci-v-ukrayini-zitknetsya-z-problemyu-nestachi-pracivnykiv>.
7. Vesna-2024: yak zminylas situatsiia na rynku pratsi v Ukraini. *UKRIFORM*. 2024. URL: <https://www.ukriform.ua/rubric-economy/3839071-vesna2024-ak-zminilas-situacia-na-rinku-praci-v-ukraini.html>.
8. Sytuatsiia na zareiestrovanomu rynku pratsi. *Derzhavnyi tsentr zainiatosti: ofitsiyni vebsait*. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/68>.
9. Piskunova O.V., Khrushch Ya.V. Rozvytok rynku pratsi ta problemy zainiatosti v promyslovo-rozvynutomu rehioni (na prykladi Dnipropetrovskoi oblasti). *Visnyk DDDFA*. 2007. S. 8–15.
10. Chupilko T.A., Klokova L.O. Rynek pratsi ta bezrobittia yak vidobrazhennia sotsialno-ekonomichnoi situatsii v kraini. *Efektivna ekonomika*. 2017. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5575>.